

TRES ANYS D'AVALUACIÓ DE COMPETÈNCIES BÀSIQUES A SISÈ... PARLEM-NE

Anna Pont. Directora de l'Escola Pi d'en Xandri de Sant Cugat del Vallès

Ja han passat tres cursos des que el 2008-2009 es va aplicar el nou format de prova a sisè d'educació primària. És, doncs, un bon moment per valorar els aspectes positius i/o millorables que ens ha aportat aquest nou format, tant als centres —professorat, alumnes i famílies— com al sistema educatiu.

En el curs 2008-2009, quan se'ns van fer saber les novetats en la prova de sisè, els centres educatius ja portàvem anys d'experiència en l'aplicació de proves de competències bàsiques; però aquesta vegada era diferent. Les característiques de la prova la feien innovadora en dos aspectes importants:

1. L'organització i aplicació.
2. La perspectiva del contingut.

Intentaré valorar en aquest escrit els dos aspectes innovadors des del punt de vista d'una escola pública d'educació primària, l'Escola Pi d'en Xandri. Aquesta escola és una de les onze escoles públiques de doble línia del municipi de Sant Cugat del Vallès que engloba una població en continu creixement. En els darrers set anys, les famílies que formen la comunitat educativa del nostre centre han anat canviant. Hem passat de tenir majoritàriament famílies procedents del municipi i de Barcelona a anar integrant un petit índex d'immigració que cada any va creixent. Malgrat tot, hi ha un ambient d'exigència contínua per part dels pares i mares pel que fa a la tasca docent, degut a la comparació constant amb la resta d'escoles privades concertades de la ciutat. Aquest fet genera una organització i una relació família-escola que obliga a estar en constant contacte i a haver d'informar de tots els aspectes de la vida escolar.

ORGANITZACIÓ I APLICACIÓ

En aquest aspecte, la novetat importat és que es tracta d'una prova externa tant en el procés d'aplicació com en el procés de correcció. Aquest fet ha contribuït a una millora notable, ja que garanteix una unitat en els criteris d'aplicació i correcció i estableix un mínim d'objectivitat en el moment de la correcció i la recollida de dades.

La correcció ja no depèn del criteri o del rigor de cada centre, tal i com passava en el format anterior. La dependència del criteri de cada centre o mestre en la correcció de la prova provocava que els resultats es convertissin sovint en valors poc vàlids i enganyosos, de manera que es perdia l'objectiu final d'una avaluació: mesurar per millorar.

Per altra banda, els centres educatius valorem positivament una correcció externa de la prova. És veritat que aquesta avaluació externa implica la mobilització d'una gran part de la comunitat educativa dels centres —tots els alumnes de sisè i una quantitat important de professorat aplicador i corrector que es distribueix en altres centres— i que des dels equips directius i els docents, en un primer moment, es va viure amb temor per l'enrenou que podia suposar cedir hores lectives d'un mestre perquè fes d'aplicador. Però la realitat ha fet que es percebi que l'avaluació té una incidència mínima en la vida dels centres i que la valoració sigui més positiva que negativa. Els formats anteriors de la prova ens obligaven a un gran esforç d'organització interna per poder atendre les tasques educatives, corregir les proves i alhora introduir els resultats en les aplicacions informàtiques en un temps límit. En molts centres es produïa un bloqueig de la rutina diària de l'escola per poder tenir a punt tots els passos del procés d'aplicació de la prova.

La realitat ha fet que es percebi que l'avaluació té una incidència mínima en la vida dels centres i que la valoració sigui més positiva que negativa

És evident, doncs, que amb aquest format d'aplicació externa de la prova de sisè ha millorat substancialment tant l'organització com l'aplicació de la prova. El resultat és un procés més fàcil i clar, així com una garantia de rigorositat en la recollida de dades.

Dins d'aquest apartat d'organització, la prova actual de sisè també és innovadora per la manera de retornar les dades. No solament rep els resultats el centre, sinó que cada família rep directament el resultat individual del seu fill o filla. L'avaluació es considera orientadora i no decisòria.

■ És orientadora

És orientadora perquè orienta el professorat que treballa directament amb l'alumne/a sobre el grau d'assoliment dels coneixements i competències. En aquest sentit s'ha de remarcar que en general, l'avaluació acostuma a confirmar la valoració feta en les avaluacions internes del centre. És orientadora perquè orienta també les famílies sobre el moment del procés educatiu en el qual es troba el seu fill o filla. Aquesta informació

Una millora en l'informe individual de l'alumnat seria comparar els seus resultats amb el resultat global del centre

es podria ampliar si es fes una comparació amb el resultat global del centre. Aquesta dada donaria informació no solament de l'alumne de manera individual, sinó que el situaria en el context de la seva promoció de centre i, a més, ajudaria la família a veure amb perspectiva la feina feta pel centre.

Però per tal d'aprofitar al màxim la capacitat orientadora de l'avaluació és totalment necessari que els resultats arribin al centre amb prou antelació per poder treballar-hi, que hi hagi temps per reflexionar, debatre i prendre decisions dins de l'equip docent i avançar així en la millora. Penso que és important poder iniciar el debat dins del mateix curs lectiu en el qual s'han aplicat les proves. És un moment decisiu, ja que encara estem dins del rodatge del curs i, per tant, és en aquest punt quan tenim molt clares les variables que han definit la tasca d'aquell curs, què, qui i com s'està treballant i les dificultats pròpies del grup. L'anàlisi de resultats feta dins del mateix curs lectiu facilita prendre decisions a partir de la realitat viscuda i de les valoracions recollides en l'avaluació de competències bàsiques i en les avaluacions internes de centre.

Els resultats haurien d'arribar abans al centre, per poder iniciar el debat dins del mateix curs lectiu en què s'han fet les proves

■ No és decisòria

Malgrat que no és una prova decisòria, els equips docents la valoren com una eina útil per reafirmar o repensar les valoracions obtingudes i, per tant, li donen importància per la responsabilitat que això implica. Ara bé, la valoració que fan les famílies de la prova no és la mateixa, ja que, sobretot en determinats ambients, el fet d'informar que no és una prova que incideixi directament en els resultats de les avaluacions finals dels seus fills provoca una manca d'interès que fins i tot es traspua en els mateixos alumnes. Molts pares i mares el que volen és el resultat final, amb la qual cosa el procés d'aprenentatge perd la funció que li pertoca en l'educació dels seus fills.

Aquesta situació demana la tasca informativa i formativa de tots. Demana, alhora, un gran esforç de l'equip docent del centre, que ha de saber transmetre la importància de la prova i la responsabilitat que hi tenim totes les persones que hi estem implicades.

LA PERSPECTIVA DEL CONTINGUT

Fins a l'aplicació d'aquest nou format de prova, les avaluacions externes que s'havien dut a terme es basaven en mesurar els coneixements de les diferents àrees curriculars fixades. La novetat en aquest aspecte la trobem en la intencionalitat de fonamentar l'avaluació a partir de les competències, tal i com estableix el decret d'ordenació curricular (142/2007, de 26 de juny) de l'educació primària.

L'aplicació de l'avaluació per competències a sisè va ser paral·lela al desplegament dels nous currículums. Aquest fet ha servit, entre d'altres qüestions, perquè els centres a poc a poc anéssim iniciant-nos en allò que implicava el treball per competències i entenguéssim que davant d'una avaluació per competències no es pot seguir treballant a partir de currículums parcel·lats i amb estratègies que només valoren el grau d'adquisició de coneixements.

Els centres hem entès que davant d'una avaluació per competències no es pot seguir treballant a partir de currículums parcel·lats

L'avaluació per competències ens obliga a treballar d'acord amb la nova perspectiva pedagògica, és a dir, a partir de la mirada de les competències. No podem dissociar la nostra tasca educativa de l'avaluació.

En aquest sentit, el canvi en la perspectiva de contingut de la prova, centrada en les competències, ha afavorit que des de molts equips directius, juntament amb els equips docents i amb l'ajuda de la Inspecció educativa, s'hagi impulsat una tasca de reflexió i de debat en els centres educatius per consolidar el treball per competències.

D'aquesta manera s'han fet petites i grans passes endavant. Molts equips docents han posat l'esforç i les ganes necessaris per avançar en aquest sentit, malgrat que no han rebut una formació específica, a diferència del que ha passat amb altres canvis pedagògics. Cal continuar endavant, mesurant i valorant tot allò que ens aporta aquesta avaluació, hem d'aprofitar-la per millorar.

En molts centres s'han generat sessions de reflexió i de debat pedagògic que han derivat en canvis per adequar-se al treball per competències. Aquesta perspectiva implica un canvi important en la metodologia de treball, vol dir pensar no tant en l'adquisició de coneixements sinó en la seva aplicació contextualitzada, establir canvis en les activitats d'aprenentatge i d'avaluació, després de fixar quins són els objectius i els criteris d'avaluació.

En el moment que als centres educatius ja hi ha un debat i un treball important en aquest sentit és necessari que l'avaluació de sisè avanci un pas més i adquireixi un sentit més transversal i global, ja que aquest és el veritable objectiu del treball per competències i, per tant, de l'avaluació per competències. Malgrat que treballem amb àrees de coneixement, hem de creuar aquestes àrees i el coneixement que ens aporten amb les diferents competències, que no cal que siguin únicament les pròpies de l'àrea. La prova de sisè pot convertir-se en un miniprojecte transversal, en una situació real que transporti l'alumnat a un context proper i alhora l'obligui a aplicar els coneixements adquirits en les àrees curriculars de les quals s'avaluarà i a activar les competències necessàries per resoldre les situacions plantejades. En aquest cas, l'avaluació es converteix en global i transversal.

La prova de sisè pot convertir-se en un miniprojecte transversal, en una situació real que transporti l'alumnat a un context proper i alhora l'obligui a aplicar els coneixements adquirits en les àrees curriculars

CONCLUSIONS

L'avaluació de competències bàsiques de sisè, tal i com l'entendem actualment, constitueix una eina profitosa per als docents per continuar avançant, per generar reflexions i debats en els claustres i per arribar a decisions de millora, tot activant noves metodologies pedagògiques i consolidant propostes de treball.

És veritat que una prova homogènia no reflecteix una realitat tan heterogènia com és el món de l'educació. Cada centre educatiu té una realitat pròpia que es diferencia de la resta, fins i tot dins d'un mateix municipi o barri. Els resultats, a vegades, si es comparen els uns amb altres poden enganyar o desil·lusionar els responsables de portar a terme la tasca educativa amb esforç i empena. Per tant, sense desanimar ni decebre i tenint en compte les variables pròpies de centre, es pot treure profit de l'avaluació si es proposen fites o objectius de millora abastables. Potser els objectius han de ser pocs, per tal que tothom pugui aportar el seu granet de sorra per millorar i s'aconsegueixi il·lusionar i engrescar a continuar en la línia del debat i la reflexió per avançar.

Es pot treure profit de l'avaluació si es proposen objectius de millora abastables

La
responsabilitat
dels resultats no
recau només en el
professorat tutor de sisè,
sinó que és de tots els
docents, des de P-3
fins a sisè

Podem treure profit de l'avaluació si li donem la importància que té per a la nostra tasca. Ens pot ajudar si ens deixem ajudar. Hem de rebutjar la percepció que és un control a la nostra tasca. La responsabilitat no recau solament en el professorat tutor del grup de sisè, la responsabilitat és de tots i cadascun dels docents que treballem, incidim i fem el seguiment de l'alumnat del centre, és a dir des de P-3 fins a sisè.

Per tant, tenim una eina útil que ens serveix per avançar i millorar com a professionals de l'educació i per fer avançar i millorar els nostres alumnes. A mesura que anem progressant tots plegats —tant els docents com la mateixa prova d'avaluació—, ens hem d'anar reajustant per tal de trobar aquelles estratègies que condueixin els nostres alumnes al seu èxit personal i social.